

За наукові КАДРИ

Орган партбюро, ректорату, комітету ЯКОМУ, профкому та місцевому
Одеського Державного Університету ім. І. І. Мечникова

ВІВТОРОК
21
ЧЕРВНЯ
1955 року
№ 20 (454)

Ціна 20 коп.

НАШ РАПОРТ РІДНІЙ ВІТЧИЗНІ

На всіх факультетах університету вже пройшли державні екзамени з основ марксизму-ленінізму, а на філологічному факультеті студенти-випускники склали також один екзамен з спеціальності.

Які ж наслідки цих екзаменів?

Державний екзамен з основ марксизму-ленінізму складено в основному успішно.

З 255 дипломантів, що складали цей екзамен, 113 одержали відмінні оцінки, 104 — добре, 37 — задовільні, 1 — незадовільну оцінку. Відповіді більшості випускників виявили глибоке, органічне засвоєння ними основних положень марксистсько-ленінської теорії, знання матеріалів і рішень з'їздів, конференцій та пленумів, а також передових джерел. Більшість студентів вміють пов'язувати теоретичні положення марксистсько-ленінської науки з практикою комуністичного будівництва.

Чітки, змістовні відповіді на всі питання давали студенти: С. Потолов, В. Гольдштейн, В. Яцько, Н. Ясиновська, М. Неделя (історичний факультет); О. Павлова, Г. Кульбій, К. Мілкіна (біологічний факультет), І. Гомоляко, О. Костін, О. Кнаб, Ю. Рубльов, М. Містечкін (фізико-математичний факультет); І. Красновська, О. Гріневич, Л. Лючченко, Л. Потапова, М. Гриф (хімічний факультет); Л. Батурська, Г. Григораш, Л. Пазай, Г. Шейкіна, З. Лаврентьєва (геолого-географічний факультет); В. Дроздовський, П. Задірака, П. Фоля, Н. Гоздан, Д. Іщенко, З. Омельян (філологічний факультет). Попереду, як завжди, йдуть комуністи і комсомольці.

Однак, перший екзамен виявив, що в нас ряд студентів, які недостатньо оволоділи таким важливим предметом, як основи марксизму-ленинізму, науково, яка необхідна спеціалістові будь-якого профілю. Нижче своїх можливостей підготувалися і відповідали на екзамені студенти Глущенко, Устинова (хімічний факультет), Гусак (фізико-математичний факультет). Слабку обізнаність з сучасним внутрішнім та зовнішнім становищем нашої країни виявили студенти С. Аджидерська, П. Волобуєва, Г. Слонь, О. Кучеренко (філологічний факультет). Всі ці студенти одержали на екзамені з основ марксизму-ленинізму «задовільно». Також ж оцінка стала логічним наслідком несерйозного ставлення до вивчення марксистсько-ленінської теорії з боку студентів А. Бродського (геолого-географічний факультет), Г. Дубіна, А. Маркової (історичний факультет) і інших.

Починаючи з 1946 року в університеті на філологічному факультеті навчається студентка Ю. Маркус.

З перших же днів навчання вона виявила себе ледарем, неробою, але завдяки «м'якосердю» викладачів, її шастіло перебратися з курсу на курс і навіть добратися до державних екзаменів. Дипломну роботу Маркус вимучила на «задовільно», але на

найближчими днями студенти-випускники всіх факультетів будуть складати державні екзамени з специальних дисциплін. Це вимагає особливого напруження як від студентів, так і від деканатів та кафедр. На більшості факультетів викладачами вже прочитані оглядові лекції з специальних предметів, регулярно проводяться консультації.

Необхідно пригласи всіх зусиль

до того, щоб організовано і високо-

якісно закінчити державні екзамени.

Почесний обов'язок всього колективу університету — дати Вітчизні новий загін добре підготовлених спе-

циалістів.

ЗУСТРІЧ З М. РИЛЬСЬКИМ

18 червня в Будинку вчених відбулася творча зустріч наукових працівників студентів, літературної молоді

з видатним українським поетом М. Т. Рильським. Збори, присвячені зустрічі з М. Т. Рильським, відкрив поет Іван Рядченко.

А. В. Недзвідський охарактеризував життєвий і творчий шлях поета, визначив його місце і значення в розвитку української радянської літератури як поета, вченого, перекладача. А. В. Недзвідський висловив побажання, щоб перебування М. Т. Рильського в Одесі стало поштовхом для створення віршів, присвячених нашому південному місту-герою.

Тепло зустрінутий присутніми, на

трибуну піднімається М. Т. Рильський.

З великим хвилюванням присутні слухали вірші «За мир», «Пушкінський дім в Одесі», написаний онегінською строфою, вірші, присвячені 300-річчю возз'єднання України з Росією, «Визначення поезії», «Дівчина» та інші. М. Т. Рильський прочитав також чотири нові ще не опубліковані вірші з циклу «Сад», «Порада», «Шпаки», «Перед грозою» та «Молодий бог винограду».

З заключним словом виступила доцент П. І. Збандуто. Вона подякувала поетові за велику естетичну насолоду, викликану читанням його віршів, і побажала йому доброго здоров'я і великих творчих успіхів.

ПІДСУМКИ ЕКЗАМЕНІВ З ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

На всіх факультетах закінчилися екзамени з політичної економії.

Екзамени пройшли організовано. На екзаменах з'явилися всі студенти, за винятком окремих випадків з поважних причин. До студентів, які складали екзамени, викладачі поставилися в усією вимогливістю. Всього складалося екзамени з політекономії 643 студенти III і IV курсів. Одержані такі оцінки: «відмінно» — 34 проц., «добре» — 61 проц., «задовільно» — 4,2 проц., «незадовільно» — 0,8 проц.

Кращі знання виявили такі студенти: Савченко, Білобородко, Мароди, В'юшкін, Кульський та інші (III курс історичного факультету), Аров (III курс фізико-математичного факультету), Федосєєв (III курс хімічного факультету), Давидович (III курс геолого-географічного факультету), Попов, Герасимович (IV курс фізико-математичного факультету), Зелінський, Єрмаков (IV курс хімічного факультету), Гришак, Алексінова (IV курс історичного факультету), Прісовський, Деркач, Заверталюк (IV курс філологічного факультету). Але екзамени виявили і деякі недоліки в підготовці студентів. Так, студенти Гебешт (IV курс філологічного факультету), Поворозюк (III курс філологічного факультету), Скларенко (IV курс фізико-математичного факультету) виявили незадовільні знання.

Крім того, деякі студенти недостатньо систематично працювали і одержали лише задовільні оцінки. До них відносяться Калітенко (III курс філологічного факультету), Юшкін (III курс геолого-географічного факультету), Ащеховська, Жабокрицька (III курс фізико-математичного факультету), Азарова (IV курс історичного факультету), Сонцева (IV курс філологічного факультету) та інші.

Кафедра політекономії обсудила підсумки екзаменів і намітила ряд міроприємств, направлені на дальніше підвищення ідеїйно-теоретичного рівня лекцій і семінарських занять, поліпшення керівництва самостійною роботою студентів над вивченням класичних творів Маркса, Енгельса, Леніна, Сталіна.

Допент М. А. МОЙСЕЄВ,
зас. кафедрою політекономії.

ПРАЦЮВАТИ КРАЩЕ

Студенти II курсу — фізики, і математики — поки що складають екзамени без жодної незадовільної оцінки і з переважною більшістю добріх та відмінних оцінок. Такі студенти, як Гаевська, Бурденко, Федосова, Турій, Мірак'ян та інші, складають екзамени лише на «відмінно».

Вже склали екзамени без жодної задовільної оцінки студенти IV курсу (оптика).

Але є студенти, які не зробили відповідних висновків з уроків минулого, а тому і тепер одержують незадовільні оцінки. Це студенти I курсу Юров, Крекотень, Перекупка, студентка III курсу Єніна.

Найгірше за всіх складають екзамени студенти-математики III курсу, які з політекономії одержали 8 задовільних оцінок. За весь час екзаменів вони одержали 29 задовільних оцінок та 3 незадовільних.

Математикам III курсу слід серйозніше і сумлініше ставитися до своїх обов'язків. Взагалі, всім студентам треба краще працювати, щоб добре скласти останні екзамени. З цієї сесії ми повинні зробити належні висновки на майбутнє.

О. ТІГАЙ, КОВАЛЕНКО, І. ХІРЧ,
студенти фізико-математичного
факультету.

Закінчти сесію на високому ідейно-теоретичному та організаційному рівні — справа честі всього колективу університету.

На фото: група комсомольців - відмінників навчання.
В першому ряду зліва направо: А. Талан (історичний факультет), С. Сильвестров (історичний факультет), Н. Плоткіна (геолого-географічний факультет).

В другому ряду: Р. Іванов (філологічний факультет), Н. Заверталюк (філологічний факультет), Г. Кофф (геолого-географічний факультет). Всі ці студенти не лише відмінно навчаються. Вони також беруть активну участь у громадському житті університету.

Про екзамени і заліки з латинської мови

В цьому навчальному році на другому курсі філологічного і першому курсі історичного факультету студенти складали екзамени з латинської мови. За новим навчальним планом латинська мова на історичному факультеті повинна викладатися лише на першому курсі. Заліки ж були на другому курсі філологічного факультету.

Екзамени і заліки загалом дали добре наслідки і показали, що студенти підготовлені до них. Заліки на філологічному факультеті склали всі студенти.

Екзамени на другому курсі філологічного факультету (російський відділ) дали такі наслідки: 13 студентів склали на «відмінно», 20 — на «добре» і 4 — на «незадовільно». Слід відмінити цілком незадовільну ставлення до латинської мови студентів Пархаладзе і Домріна. На історичному факультеті 14 відмінних оцінок, 15 добрих, 2 задовільних оцінок і 3 студенти не з'явилися на екзамені.

На першому курсі філологічного факультету (російський відділ) методи складання домашнього читання з латинської мови дали позитивні наслідки. Це привчає студентів до самостійного аналізу латинських текстів і приходить до країного засвоєння латинської лексики.

Застосовані в цьому році (на російському відділі) методи складання домашнього читання з латинської мови дали позитивні наслідки. Це привчає студентів до самостійного аналізу латинських текстів і приходить до країного засвоєння латинської лексики.

Не можна не відмінити, що зменшення годин з латинської мови (2 години на тиждень замість 4) негативно відбилося на якості засвоєння предмету.

Доц. ЧЕРНЯХІВСКИЙ,
зас. кафедрою класичної філології.

На II курсі хіміків

3—4 червня проходили екзамени з основ марксизму-ленинізму на II курсі хіміків.

Курс добре підготувався до такого серйозного екзамену. Про це свідчать 26 відмінних оцінок і 30 «добре».

Але хочеться сказати про Нілова і Баликіну, які одержали «задовільно».

Перш за все — чому у них «задовільно»?

Причина одна — мало працювали воно і на протязі року, і перед екзаменом.

Осoblivo хочеться сказати про Баликіну. Її відношенням до навчання, її підготовкою до екзаменів група була обурена. «Задовільно» вона одержала невипадково. Із всіх чотирьох сесій в університеті Женя тільки попередню зимову сесію склали на «добре».

Всі, звичайно, раділи: нарешті, в групі не буде відстаючих. Але Женя не хотіла зробити потрібний висновок. Вона, як і раніше, навіть гірше, готувалася до колоквіумів: із трьох колоквіумів одна зовсім не

Л. ВІСОЦЬКА.

НАУКОВА МЕЧНИКОВСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

НА МЕЧНИКОВСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

З нагоди 110-річчя з дня народження І. І. Мечникова в університеті відбулася наукова конференція.

На конференції були присутні викладачі, аспіранти, студенти. Конференція розпочалася доповідю доктора біологічних наук, проф. С. І. Лебедєва про життєвій і творчий шлях І. І. Мечникова. Ім'ям цього вченого, — відзначає доповідач, — по праву пишеться російський народ і все прогресивне людство. Свою наукову діяльність розпочав Мечников в шістдесятіх роках минулого століття. Уже з дитячих років у нього проявляється серйозний інтерес до природознавства, 12-ти років він почав

бетних і безхребетних, встановивши вперше наявність трьох зародкових листків у безхребетних тварин в ембріональному розвитку.

В 1867 році наукова діяльність І. І. Мечникова одержала широке визнання. Незабаром йому і О. О. Ковалевському за видатні роботи в галузі ембріології присуджується премія першого ступеня ім. Карла Бера, чим визнавався факт, що Мечников і Ковалевський є основоположниками новішої еволюційної ембріології.

В тому ж, 1867 р. І. І. Мечников був обраний доцентом Одеського (Новоросійського) університету.

В урочистій обстановці відзначив колектив науко-го університету 110-річчя з дня народження видатного російського вченого-біолога І. І. Мечникова, ім'я якого з гордістю но-сить наш університет.

На фото: І. І. Мечников.

цикавиться революційно-демократичною публіцистикою. 13—14 років Мечников став переконаним атеїстом і гарячим пропагандистом атеїзму. Навчаючись в гімназії, 15-річний Мечников відвідує цікаві для нього лекції в Харківському університеті. В цей період він написав свою першу наукову роботу. Через рік друкують рецензію на книгу про походження видів. На цей час він вже ознайомився з роботою Дарвіна «Походження видів».

Після закінчення університету Мечников підвищував свою кваліфікацію за кордоном, де за 3 роки опублікував біля 2-х десятків важливих досліджень з зоології і ембріології.

В цей період він захищив магістерську дисертацію на тему «Історія ембріонального розвитку sepia (каракатиці)», в якій дав незаперечні докази єдності розвитку хре-

царський уряд, реакційні сили в країні всіляко перешкоджали діяльності Мечникова: забалотували його кандидатуру на кафедру зоології в Медико-хірургічну академію, несправедливо передали Бердівську премію німцеві Русову.

В 1882 р. у відповідь на репресії, яких зазнавали студенти за виступ проти гнітіючих законів царизму, Мечников відмовляється від посади в університеті.

Під час роботи в університеті І. І. Мечников, досліджуючи травлення у кишечнопорожнинних, виявив рухливі клітини, що мають травні властивості.

Це послужило відправним пунктом розвиненої ним згодом фагоцитарної теорії.

15 листопада 1883 р. його обирають кореспондентом імператорської Академії наук.

ДО ІСТОРІЇ ОДЕСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Г. І. ТАНФІЛЬЄВ

Гавріїл Іванович Танфільєв — один з видатних географів нашої країни, основоположників сучасного напрямку в географії, класик вітчизняної географічної науки.

Г. І. Танфільєв був учнем великого вітчизняного вченого В. В. Докучаєва, його найближчим послідовником, помічником і сподвижником. Він був, поряд з В. В. Докучаєвим, одним з основоположників прогресивного вчення про зони природи. Г. І. Танфільєв вперше науково розробив фізико-географічне районування нашої батьківщини. Йому належить перша за часом поява п'ятиточкової номенклатури непотрібними іншомовними термінами.

Характерно для Г. І. Танфільєва була широкін поглядів і наукових інтересів. При цьому, розробляючи окремі наукові питання, він залишався завжди перш за все географом, який вивчав суцільну природу.

Більшу частину свого життя Г. І. Танфільєв присвятив вивченю питання про з'язок між ґрунтами і рослинним покривом, зокрема, в межах степів нашої Батьківщини. Г. І. Танфільєву належить честь складання першого огляду рослинності Росії по зонах. Особливу увагу він приділяв чорноземій зоні. Ним було встановлено, що чорноземи залягають на породах, багатих на вапно. При цьому Г. І. Танфільєв злагатив методику ґрунтів дослідження (так званий метод скликання).

Ця монументальна праця значно полегшила дальше вивчення величезних природних ресурсів СРСР і залишалася довгий час настільною книгою всіх тих вчених, які вивчали природу Радянської країни.

Г. І. Танфільєв завжди відзначав надзвичайну різноманітність географічних особливостей СРСР і багатство його природних ресурсів.

Праці Г. І. Танфільєва просякнуті животворним патріотизмом. Він по-пуляризував досягнення російської

3 1885 р. І. І. Мечников керує в Одесі відкритою ним бактеріологічною станцією, першою в Росії і другою в світі.

Одеський період діяльності був найбільш плодотворним для Мечникова.

В 1887 р. він покидає Одесу і віїжджає в Німеччину. За кордоном Мечников працював в лабораторії Пастера. Тут він продовжував розпочаті в Росії дослідження по фагоцитарній теорії.

Під його керівництвом в Пастерівському інституті працювало більше 1000 російських лікарів. Мечников виховав також велику плеяду учнів з різних країн.

Він був обраний членом АН кількох країн. На рубежі ХХ ст. Мечников впритул підійшов до практичного застосування фагоцитарної теорії, до проблеми старості і смерті з метою внести в ці питання своє, нове.

Смерть перервала його дослідження. В своїх наукових держаннях і багаторічній діяльності Мечников був війствуючим матеріалістом.

Він був активним громадським діячем: відстоював пріоритет російської науки, виступав на захист студентства, був президентом товариства природознавців Новоросійського університету, організовував популярну лекції, подавав матеріалін допомогу емігрантам і революційним організаціям за кордоном.

Мечников тверував правлячі кола буржуазних країн за їх прагнення мілітаризувати науку, перетворювати молодь на гарматне м'ясо.

Належачи до числа прогресивних і демократично настроєних російських вчених, він все ж не брав активної участі в політичній боротьбі проти самодержавства, бо був далеко від батьківщини в період наростання революційного руху, на мав діалектичного розуміння шляхів перевороту суспільства.

Доповідач підкреслює глибокий інтерес Мечникова до життя, мови і культури українського народу, з якими він був знайомий з самого дитинства і на протязі всього свого життя і діяльності, що протягом багатьох років проходила на Україні.

Далі виступили з доповідями кандидат філософських наук, доцент І. І. Підгрушний — «Філософські і громадсько-політичні погляди І. І. Мечникова», доктор біологічних наук, професор А. І. Вороб'єв — «Розвиток І. І. Мечникова матеріалістичними основами дарвінізму», доктор біологічних наук, професор І. І. Пузанов — «Мечников як зоолог», член-кореспондент АН УРСР, доктор біологічних наук, професор М. П. Савчук — «Мечников як ембріолог», кандидат біологічних наук, доцент О. Є. Савчук — «Розвиток І. І. Мечникова матеріалістичними основами імунобіології і патології».

Ця історична доповідь Мечникова була тим відправним пунктом, з якого почався новий період розвитку як російської, так і світової імунології і мікробіології. Вчення І. І. Мечни-

РОЗВИТОК І. І. МЕЧНИКОВИМ МАТЕРІАЛІСТИЧНИХ ОСНОВ В ІМУНОЛОГІЇ І ПАТОЛОГІЇ

(Із доповіді доцента О. Є. САВЧУК)

Другий період наукової діяльності І. І. Мечникова, який він присвятив таким проблемам, як імунологія, патологія і мікробіологія, є діяльним розвитком і завершенням його геніальних досліджень в галузі зоології і ембріології. Тільки на основі відкриттів в зоології і ембріології, які зробив Ілля Ілліч, поклавши в основу своїх досліджень матеріалістичне розуміння живої природи і еволюційне вчення Дарвіна, можливі були великі відкриття в галузі патології і фагоцитарної теорії. Фагоцитарна теорія Мечникова — перша в світі науково обґрунтована теорія імунітету — є широким узагальненням результатів, одержаних ним при порівняльному вивченні процесів травлення у тварин, що стоять на різних ступенях зоологічного ряду.

Розглядаючи організм і оточуюче середовище в нерозривній єдиності, Мечников розкрив таємницю переходу в процесі еволюції від одноклітинних до багатоклітинних організмів, відкрив внутрішньоклітинне травлення у низких багатоклітинних, а також встановив наявність амебоїдних клітин, здатних фагоцитувати інородні тіла і у таких тварин, у яких є справжня травна система.

Своїми близькими дослідженнями Мечников показав, що фагоцитарні клітини відіграють в організмі захисну роль — вони захоплюють і переварюють хвороботворні мікро-біології, а також відривають від тканин клітини, що потрапляють в організм.

Так від вивчення внутрішньоклітинного травлення Мечников прийшов до теорії фагоцитозу і до нового, науково обґрунтованого пояснення явищ запалення.

І. І. Мечников перший вказав на захисну роль процесу запалення, розглядаючи його як реакцію, корисну для тваринного організму, спрямовану проти інфекції, що викликала запалення.

Твердження І. І. Мечникова, що захисний характер реакції запалення оснований на знищенні фагоцитами мікро-біології, розвиває до кінця концепцію Вірхова, що зводить суть запалення до місцевих змін тканини, і теорію Конгейма, за якою ведучу роль в генезі запалення відіграє розмах судинної системи. Ілля Ілліч доводив, що запалення — захисна реакція цільного організму, в якій значну роль відіграє нервова система.

Так народилася фагоцитарна теорія Мечникова, яку він вперше оголосив у 1883 р. в Одесі на VII з'їзді російських природознавців і лікарів у своїй доповіді «Про цілющи сили організму».

Ця історична доповідь Мечникова була тим відправним пунктом, з якого почався новий період розвитку як російської, так і світової імунології і мікробіології. Вчення І. І. Мечни-

кова в імунології і патології передується з вченням акад. І. П. Павлова про організм як ціле, з вченням про нервізм, з вченням Павлова і Мічуріна про діалектичну єдиність організму і середовища.

Однак нова теорія Мечникова була зустрінута в медичних колах вкрай вороже. Проти його теорії ополчилися найкрупніші дослідники того часу, головним чином німецькі мікробіологи на чолі з Кохом, які, за словами Мечникова, «не завжди стояли на строго наукових позиціях, а часто керувались в суперечках між країнами націоналістичного характеру».

Біля 25 років Мечников вів вперту боротьбу, що увінчалася повною перемогою і загальним визнанням його фагоцитарної теорії.

В 1902 році Російська Академія наук обрала Мечникова почесним академіком, визнавши, таким чином, його світовий авторитет.

За геніальні праці по фагоцитозу Мечникову в 1908 р. була присуджена Нобелівська премія, що було завершенням переможної боротьби.

І. І. Мечников був не лише видатним теоретиком і дослідником в галузі біології і медицини. Свою наукову діяльність він завжди пов'язував з практикою. Вся його невтомна діяльність була спрямована на благо народу, на збереження здоров'я і життя людини.

Зусиллями І. І. Мечникова і його учня М. Ф. Гамалеї в 1886 р. була відкрита перша в Росії і друга в світі Одеська бактеріологічна станція, яка відіграла велику роль в науці.

Продовжуючи працювати в галузі патології і імунобіології, Мечников займається також питаннями мікробіології і епідеміології інфекційних хвороб. В 1892 р. в з'язку з епідемією холери, він приступає до вивчення цієї інфекції, що зводила в могилу мільйони людей. Для вивчення імунології і патогенеза, а також методу боротьби з холерою він відається до самозарахнення.

Мечников був гарячим патріотом своєї батьківщини. Вигнаний царським урядом, проживаючи за кордоном, він не порвав тісних зв'язків з Росією, а його лабораторія в Пастерівському інституті була місцем пі

ПОРАДИ МАЙБУТНІМ ДИПЛОМАНТАМ

ДО ВИКОНАННЯ СТУДЕНТАМИ ДИПЛОМНИХ РОБІТ З МОВИ

Захист дипломних робіт студентами і державні екзамени — це найвідповідальніший етап навчання на протязі 5 років в університеті, заключний момент процесу підготовки спеціалістів для нашої соціалістичної Батьківщини.

Комунастична партія, Радянський уряд у своїх постановах підкреслюють необхідність наближення справи виховання молодих кадрів до потреб народного господарства.

Університет готує спеціалістів для різних галузей промисловості, сільського господарства, культури. Філологічний факультет зданий переважно підготовкою учителів для все-зростаючої сітки середніх шкіл і частково наукових працівників.

Протягом всього перебування студентів в університеті поєднуються теоретичні і практичні заняття, що сприяє більш глибокому й грунтовному засвоєнню учебного матеріалу.

В цьому процесі дипломна робота є одним з вирішальних моментів, свідоцтвом того, наскільки випускник оволодів певним комплексом наук і набув навіку самостійної роботи з своєї спеціальноти.

На філологічному факультеті встановилася добра традиція: закріплювати за майбутніми випускниками теми дипломних робіт наприкінці четвертого року навчання, на IV курсі. Кафедра заздалегідь складає тематику дипломних робіт, затверджує її на своєму засіданні. При складанні тематики враховується актуальність її, ступінь розробки даної теми. Тематика дипломних робіт носить різноманітний характер і частково визначається також нахилом і здібностями студентів.

Так, наприклад, з лінгвістичних дисциплін до списку включаються теми теоретичного характеру, з повірінням мовознавства, з діалектології та історії мови, з сучасної мови, з лінгвостатистики, з методики викладання мови. Особливу увагу звертається на розробку тем граматичного і методичного характеру, а також тем по вивчення мови того чи іншого твору, мови письменника.

Студенти з усією відповідальністю повинні підійти до обрання теми дипломної роботи.

Дуже відрядним є той факт, що декто з студентів намічає тему дипломного дослідження вже в процесі заняття на спецсемінарах, на наукових гуртках. Так, студентка Р. Ангерт обрала тему «Язык гражданской лирики Н. А. Некрасова» під час заняття на спецсемінарі; студ. Д. Іщенко в основу дипломної роботи «История форм имен существительных по повести «Хождение Афанасия Никитина за три моря» поклав доводів, зроблену на науковому гуртку: студ. Ж. Бабурина гадає курсову роботу I курсу «Военная лексика поэмы А. Твардовского «Василий Теркин»» переробити на дипломну роботу. Студентка-заочниця М. Совкова виконала дипломну роботу на тему «Методика синтаксического разбора в V-VII классах средней школы», по-в'язану з практикою роботою. Такий підхід до дипломної роботи сприяє кращій, вдумливій розробці теми і забезпечує якісне виконання її.

У написанні дипломної роботи розрізняють три основні етапи: 1. складання бібліографії для роботи й збирання матеріалу, 2. написання дипломної роботи, 3. остаточне оформлення її.

Щоб своєчасно виконати дипломну роботу, треба скласти план і суверо-дотримуватися його.

До першого етапу можна приступити вже влітку, після закінчення IV курсу, і у всякому разі відвести для цього не більше трьох місяців навчання на V курсі: вересень, жовтень, листопад.

Три наступні місяці: грудень, січень, лютий — слід присвятити розробці основної частини — писанню дипломного твору.

У березні місяці дипломну роботу треба зовсім закінчити і у квітні подати до захисту з відзивом наукового керівника і рецензією призначеною кафедрою члена кафедри.

У виконанні дипломної роботи студентові допомагає прикріплений кафедрою науковий керівник, але він не повинен перетворитися на спів-автора або редактора роботи.

Роль наукового керівника зводиться до вияснення методології питання, спрямування роботи дипломанта в цілому, допомоги в складанні бібліографії і плану дипломного твору, до контролю над виконанням його.

В процесі роботи керівників треба встановити щотижневі консультації для дипломанта з метою з'ясування незрозумілих питань і перевірки виконання дипломантом частини завдання. Краще перевірити роботу в присутності дипломанта.

Чимало часу забирає підготовча робота до дипломного твору. Від своєчасної і добре підготовки великою мірою залежить успішне завершення дипломної роботи, а тому підготовці треба приділити дуже серйозну увагу. В порядку підготовки до написання дипломного плану в залежності від теми доводиться виконувати такі роботи: 1) концептування літератури, що стосується розробленої теми, 2) висписування карточок з аналізованого тексту та їх систематизація.

Концептування наукової літератури може бути текстуальним і вільним, тематичним і за авторами; концептування може провадитися в зошиті або на карточках.

До початку концептування треба добре ознайомитися із змістом книги, статті; повністю записати титульний аркуш: прізвище автора, ім'я та по батькові або ініціали, назив роботи, видавництво, місто видання, рік видання, а для періодичних видань — назив їх, рік і номер.

При текстуальному концептуванні записуються в лапках основні положення даної роботи дослідно, пропуски частин записуваного тексту позначаються трьома крапками.

Вільне концептування відрізняється від текстуального тим, що матеріал книги або статті передається стисло своїми словами, більш чи менш близько до тексту оригіналу. Звичайно, текстуальне і вільне концептування може чергуватися. Потрібне у конспекті підкреслюється, зазначаються сторінки літератури, критичні зауваження робляться на полях, у конспекті дозволяється скрочення прізвищ і загальнозвживаних слів.

Робота над кількома джерелами вимагає певних навичок, її можна виконувати двома способами:

1) Концептувати літературу, що вивчають для виконання дипломної роботи, за авторами, записуючи весь матеріал книги або статті.

2) Концептувати авторів не повністю, а за проблемами, темами, які мають безпосереднє відношення до розробки дипломного дослідження. В останньому випадку доцільно записані вивченої літератури заносити на картки, які після того можна систематизувати у бажаному плані.

Після закінчення концептування всі записи наукової літератури, статей треба вивчити, продумати, відібрати потрібне, узагальнити його у відповідності до характеру і змісту дипломної роботи. Якщо досліджуються, наприклад, мовні явища на матеріалі художньої літератури, то потрібно занести на карточки, розміром приблизно в піваркуша зошиту, ті факти з художнього твору, які розглядаються, причому в залежності від характеру роботи, на карточки висписуються або цілі речення, або словосполучення, в яких різноманітні олівіями підкреслюються потрібні дані. Після цього картки систематизуються у відповідному напрямку, і тоді мовні явища теоретично осмислюються, ім дається певна характеристика, яка коротко записується в карточці.

При вивчені лексики творів доконче потрібна робота над словниками. Доброїкісна підготовча робота буде запорукою успішного виконання дипломного дослідження випускнику. Дипломна робота звичайно поділяється на вступ, основну частину і висновки. Детальній план роботи уточнюється з науковим керівником.

У вступі подається огляд питання, що його розробляється, зазначаються методи дослідження і завдання роботи.

Основна частина може включати в себе 2—3 розділи, які, в свою чергу, можуть мати підрозділи. В цій викладається досліджуваний матеріал, наводяться докази міркувань дип-

ломанта і подаються зібрані і систематизовані фактичні дані.

У висновках подаються наслідки, до яких прийшов на підставі розробки теми дипломанта.

Коли підготовчий матеріал зібраний, випускник приступає до викладу своїх положень, думок, ілюстраційних даних у дипломній роботі.

Під час виконання дипломного твору студент користується кваліфікованою допомогою прикріпленою членом кафедри, на відповідальність якого лежить спрямування всієї роботи випускника на правильні позиції з погляду марксистсько-ленинської методології. Але керівник повинен надати студентові можливість самостійно випробувати свої сили, не придущуючи його творчої ініціативи.

Оформлення роботи також вимагає дипломанта допомогою дбайливого ставлення і серйозної уваги.

Для переписування дипломної роботи треба використовувати готові папки. Робота повинна бути добре і чітко написана, або надрукована на машинці. Ніяких скорочень, за винятком загальнозвживаних, в роботі не припускається.

На початку роботи пишеться титульний аркуш, потім — зміст роботи, висписуються крупно заголовки розділів, в кінці роботи додається список використаної літератури. Бібліографічний список складається:

- 1) з марксистсько-ленинської літератури,
- 2) з літератури за спеціальністю,
- 3) з художньої літератури,
- 4) з словників.

Дипломна робота повинна супроводжуватися правильно оформленним науковим апаратом. При цитуванні, яким до реці, не треба зловживати, потрібно робити зноски, зазначаючи їх цифрами на кожній сторінці зокрема.

Якщо потрібно, до дипломної роботи додається фотознімки, малюнки, схеми та ін.

Віддрукована на машинці робота обов'язково перевіряється автором. Захист дипломних робіт — це справа державного значення, за яку несуть відповідальність разом з дипломантом деканат, кафедра, громадські організації. На мовознавчих кафедрах виробилася практика викликати на засідання випускників для інформації про хід виконання дипломного дослідження. Досвід показав, що це міроприємство дає позитивні наслідки.

Виконання дипломного твору вимагає наполегливої, впертої роботи над теоретичними питаннями і практичним матеріалом.

Сумісне ставлення студентів до навчання на протязі перебування в стінах університету, активна участя у роботі спецсемінарів та наукових студентських гуртків стимулюють самостійну науково-дослідницьку роботу їх та допомагають у досягненні творчих успіхів під час виконання дипломних робіт.

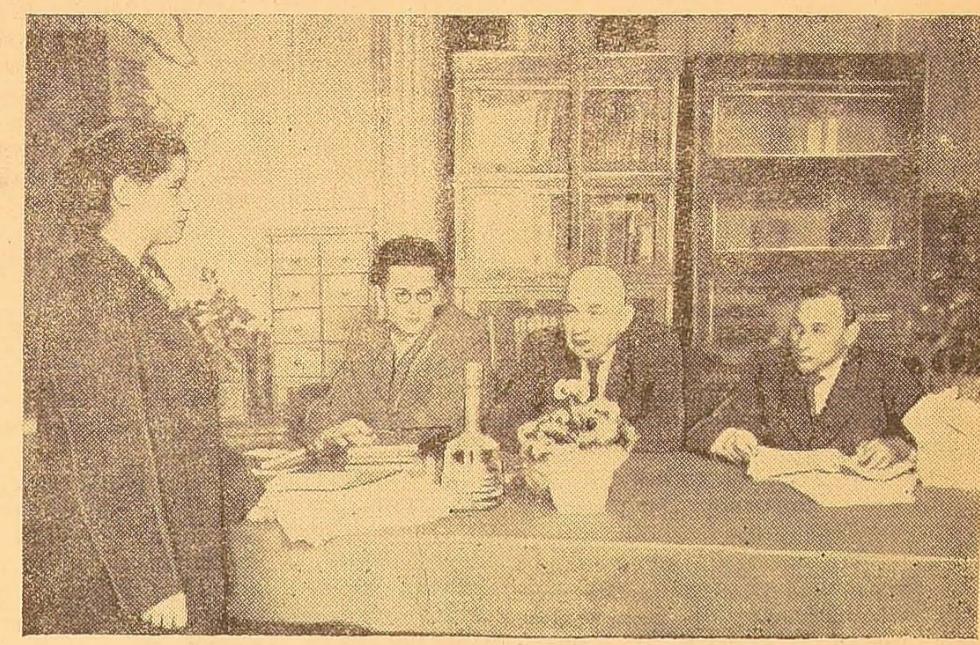
Ми знаємо студентів-випускників, які премійовані на огляді за подані ними роботи. Так, дісталі премії Е. Львова — за роботу «Язык и мышление», Н. Рядченко — за роботу «Названия монет в славянских языках», Р. Ангерт — за роботу «Язык гражданской лирики Н. А. Некрасова».

Захист дипломних робіт, як найвищий етап у навчанні студента в університеті, з усією наочністю виявляє підготовку дипломанта до майбутньої діяльності, знання наукової літератури, уміння аналізувати і узагальнювати фактичні дані, а головне — засвоєння марксистсько-ленинської методології, що забезпечує успіх у всіх галузях знання.

Зважаючи на велику відповідальність у виконанні дипломних робіт випускниками, деканат, кафедри докладають усіх зусиль до створення нормальних умов у цій справі.

У відповідь на це дипломанти покажуть зразки творчого запалу і глибоких знань в галузі своєї спеціальності, щоб гідно виконати покладені на них партією та урядом завдання.

С. А. САВИЦЬКА,
кандидат філологічних наук.

Завершальним етапом роботи над дипломним дослідженням є його захист. Успішно пройшов в цьому році захист дипломних робіт на історичному факультеті.

На фото: випускниця історичного факультету В. Яцько захищає свою дипломну роботу.

Як я працював над дипломною роботою

Для написання дипломної роботи я вибрав тему: «Селянське питання в I-ій Державній думі». Темою я захопився. По-перше, в цей час починає змінюватися союз робітничого класу і селянства; по-друге, в цей період більшовики виробили своє вміння використовувати всі форми революційної боротьби — легальні і нелегальні — в інтересах революції; по-третє, більшовицька партія в цей час висунула і обґрунтвала аграрну програму націоналізації землі.

При написанні роботи мені приходилося користуватися документальними матеріалами і в основному стенографічними звітами думи, посільки селянське питання в Першій Державній думі майже не розроблене. Є також лише невеликі журнальні статті з цього питання. Крім того, в самих стенографічних звітів не вказується партійна належність депутатів думи, і це створило додаткову трудність.

Приступив я до роботи ще в жовтні минулого року. Підбір літератури по каталогах і знайомство з нею дозволили уявити загальні контури майбутньої роботи і скласти її приблизний план.

Велику допомогу мені подав керівник Я. М. Штернштейн. Він заважди уважно вислуховував мої міркування, а потім давав відповідні вказівки. Вони були

ЧЕРВНЕВІ ДНІ 1905 р. НА ОДЕЩИНІ

П'ятдесят років тому під керівництвом Комуністичної партії і її генерального вождя В. І. Леніна робітничий клас Росії, ставши на чолі трудачих нашої країни, піднявся на боротьбу проти своїх лютих ворогів — царизму і поміщиків.

Революція 1905—1907 рр. становить цілу історичну смугу в житті народів нашої країни і Комуністичної партії.

Під час цієї революції робітники селян боролися за своє соціальне і національне визволення. Натхненим і організатором першої російської, справді народної революції була Комуністична партія, створена великим Леніним.

Разом з пролетаріатом Росії на революційну боротьбу підіймався пролетаріат України.

Революційний боротьба робітників і селян на Україні проходила під безпосереднім керівництвом засновника Комуністичної партії В. І. Леніна. В. І. Ленін дуже уважно стежив за розвитком революційного руху в Одесі.

Твердою опорою В. І. Леніна в боротьбі проти лютих ворогів народу—меншовиків і українських націоналістів—було Південне бюро комітетів більшості, яке було організоване в Одесі.

Будучи центром об'єднання більшовицьких сил на Україні, Південне бюро вело боротьбу за скликання III з'їзду партії.

Особливо велику роль у скликанні з'їзду відіграв Одеський комітет РСДРП.

Одеська партійна організація обрали В. І. Леніна своїм делегатом на III з'їзд партії.

III з'їзд партії, який відбувся у квітні 1905 року, засудив зрадницьку меншовицьку тактику і виробив тактику, яка була спрямована на дальше розгортання буржуазно-демократичної революції і переробстання її в революцію соціалістичну.

Озброєний історичними рішеннями III з'їзду партії робітничий клас Росії, керований Комуністичною партією, з новою силою піднявся на боротьбу проти царизму і поміщиків.

Пролетаріат Одеси своєю самовіданою боротьбою з самодержавством також вислав славні сторінки в історію революції 1905—1907 рр.

На протязі всієї революції 1905—1907 рр. робітники Одеси, як і всієї України, разом з робітничим класом Москви, Петербурга і інших міст Росії, героїчно боролися з царизмом.

Особливо наповнені були революційними подіями червневі дні в Одесі.

В цей період центром революційного руху стала робітнича окраїна міста — Пересип, де були зосереджені найбільш крупні промислові центри.

В своїх листівках більшовики закликали робітників міста до загального страйку, виставляли вимоги заміні царського уряду народним представництвом, введення 8-годинного робочого дня. «Ці вимоги необхідно завоювати, — говорилось в одній із листівок, — готовтесь ж, товариші, до важкої боротьби, в якій не буде поща́ди!»

8 червня більшовики Одеси організували могутню демонстрацію робітників заводу Гена (нині завод сільськогосподарських машин ім. Жовтневої революції), до яких приєдналися робітники всього Пересипського району. Демонстрація була організована в знак протесту проти пресесії, що привели до заарештування частини робітників. Вона набрала такого розмаху, що поліція примушена була залишити Пересип.

Демонстранти звільнili заарештованих.

Проходячи по Московській вулиці, вони співали «Марсельезу» і вигукували: «Геть царський уряд!», «Хай живе загальний страйк!».

На слідуючий день страйки в місті стали поширюватись. Першими знову виступили робітники Пересипу. Біля заводу Гена відбуваються збройні сутички робітників з поліцією.

13 червня робітники почали будувати барикади. Увечорі того ж дня робітники в кількості біля 2 тисяч чоловік намагалися зупинити електростанцію і знову вступили в збройну боротьбу з поліцією і козаками.

На другий день вулиці нашого міста були переповнені страйкуючими робітниками. Фабрики і заводи не працювали. Були зупинені конка і трамвай. Страйки в Одесі почали перерости в збройну боротьбу.

Разом з робітниками на боротьбу проти царизму і поміщиків піднімалися селяни. Керуючись вказівками В. І. Леніна, Одеський Комітет РСДРП розповсюджує на селі соціал-демократичну літературу, брошурою Леніна «До селянської бідності», а також багато агітаційних листівок, в яких закликає селян до спільніх виступів з робітниками, до захоплення поміщицьких земель.

В Одеському обласному архіві зберігається багато документів, які свідчать про повстання селян на Херсонщині і, зокрема, в Одеському повіті.

Так, в червні 1905 р. відбувається повстання в с. с. Гниляково, Полтавці, Курисово, Варваровка, Северинівка і інш.

Селяни с. Гниляково самоправно забрали з поміщицьких полів сіно, заявивши поміщикам, що земля належить їм.

В селі Полтавці, як свідчить документ, селяни розірвали на шматки портрети царя і цариці, поламали раму і ікону викинули на смітник.

В селі Алтестово селяни самоправно викосили більше як 40 гарб пшениці і чиメンю і побили панського економа.

Царський уряд своїми каральними загонами жорстоко придушував селянські повстання. Тільки за останні чотири дні червня 1905 р. у дев'ятьох повітах Херсонщини було вбито понад 400 селян-повстанців. Незважаючи на це, повстання селян продовжувалось.

Під впливом революційних виступів робітників і селян активізується революційний рух в армії і флоті.

Увечорі 14 червня 1905 р. до Одеси прибув повсталий броненосець «Потьомкін». Це було видатною подією першої російської революції.

Керуючись вказівками В. І. Леніна, соціал-демократична організація Чорноморського флоту давно підготовля-

ла повстання матросів Чорноморського флоту. Але повстання на броненосці «Потьомкін» виникло 14 червня 1905 р., до приходу на маневри в район Тендри всієї ескадри.

Довідавшись про повстання революційного броненосця, робітники Одеси тисячами йшли в порт і криками «ура» вітали герой «Потьомкіна».

Перелякані на смерть місцеві власті для того, щоб не дати з'єднатися повсталим матросам з робітниками міста, підпалили порт.

Коли в порту зібралися багато народу, війська розстріляли не менше як 2 тисячі чоловік.

Похорони вбитого на броненосці «Потьомкін» Вакулінчука, які відбулися 16 червня, вилилися у могутну демонстрацію робітників Одеси і матросів проти царизму.

Ленін вимагав захоплення міста в руки повсталих, озброєння робітників, поширення повстання серед селян.

Але поки Васильєв-Южин добрався до Одеси, «Потьомкін» там уже не було, він пішов з Одеського рейду в море і 25 червня примушений був зійтися у Констанці румунським властям.

Відсутність твердого більшовицького керівництва, здібного подолати відсталі настрої серед частини матросів і об'єднати повсталих матросів з робітниками, наявність на броненосці меншовиків, есерів, анархістів — все це привело до поразки повстання.

Незважаючи на поразку, повстання на броненосці «Потьомкін» мало величезне значення.

Вперше в історії на сторону революції перешла велика частина царських військ.

Ощінноюю героїзм повсталих потьомків, В. І. Ленін писав, що «броненосець «Потьомкін» лишився непереможною територією революції», яка не була б його долею, перед нами в наявності безсумнівний і найзначенніший факт: спроба утворення ядра революційної армії.

Події на «Потьомкіні» мали величине революційну значення і свідчили про дальній розвиток революційного руху проти самодержавства.

Червневі дні на Одещині, як і в усіх країнах, були підготовчим етапом загальноросійського жовтневого політичного страйку.

Робітничий клас Росії, керований Комуністичною партією, переходить від загального страйку до збройного повстання.

Найвищою точкою розвитку російської революції 1905—1907 рр. було грудневе збройне повстання, прародженої першим підніс робітничий клас Москви.

Незважаючи на поразку революції 1905—1907 рр., її значення величезне. В. І. Ленін говорив: «Без «генеральної репетиції» 1905 року перемога Жовтневої революції 1917 року була б неможлива».

ІВАН БАЛА, лаборант кафедри загальної історії.

A. В. НЕЖДАНОВА

В червні місяці цього року минає 5 років з дня смерті великої російської співачки Антоніни Василівни Нежданової.

Вокально-сценічна творчість Антоніни Василівни Нежданової складає знаменний період в розвитку російського оперного мистецтва.

Антоніна Василівна Нежданова народилася в селі Крива Балка, недалеко від Одеси, в родині сільського вчителя. З дитячих років Антоніна Василівна любила народну пісню. Батьки А. В. Нежданової були музикальними людьми. Вони мали хороши голоси, від них дівчина і навчилась співати багато пісень. Василь Павлович Нежданов привчав своїх дітей до трудового життя. В 9 роках Антоніну Василівну привезли в Одесу і віддали до гімназії, а згодом і вся сім'я переїхала в Одесу.

В Одесі гастролювала російська опера під керівництвом знаменитого співака М. М. Фігнера, якого дуже цінував П. І. Чайковський.

вачкою, наділяючи національними рисами образів своїх героїн.

Національний колорит і особливості російської вокальної школи в творчості А. В. Нежданової особливо виразно проявились в операх Римського-Корсакова «Снігуронька», «Царева наречена», «Золотий півник» і «Садко».

Ось що писав Станіславський Антонін Василівні в день її 30-річчя: «Чи знаєте Ви, чим Ви прекрасні і чому Ви гармонійні? Тому, що в Вас з'єдналися: спіблістичний голос дивовижної краси, музикальність, досконалість техніки з вічно молодою, чистою, свіжою і часом наївною душою. Вона дзвінить, як Ваш голос... Мистецтво і техніка зробили Вашою другою органічною природою... Ви — Орфей в жіночому платті, який ніколи не розіб'є своєї ліри».

Вже будучи артисткою з світовою славою, Нежданова весь час вчилася. Вона уважно прислухалася до порад видатних художників оперної сцени — Шалляпіна, Собінова, виявилася у М. М. Ермолової. Життя — ось те джерело, з якого Нежданова бере матеріал для своєї творчої праці.

Поряд з оперною діяльністю А. В. Нежданова виступала в концертах. Ще навчаючись в консерваторії, Нежданова проявила великий інтерес до романси і пісні, яку вона любила з дитинства. До концертної діяльності А. В. Нежданова підходила з тим же почуттям відповідальності, як і до своєї основної роботи в опері.

Після Великої Жовтневої соціалістичної революції А. В. Нежданова стає активним пропагандистом народної пісні.

З перших днів Великої Жовтневої соціалістичної революції А. В. Нежданова першою із співців стала співати для нової робітничо-селянської і червоноармійської аудиторії. Вона виступала на концертах-мітингах, в військових частинах, на зводах і фабриках. Вона війдждала в села, робітничі селища. Вона повністю віддає всі свої сили, знання і творчий дар беззагальному служінню своєму народу. З гордістю згадує Антоніна Василівну свої виступи на народних мітингах, в яких брала участь великий Ленін, про участь в концерти на честь III конгресу Комінтерну.

Нежданова веде широку громадську роботу, яка стає однією з самих любимих її справ. Вона бере участь в конкурсах вокалістів, в олімпіадах самодіяльності, в обговоренні проблем вокального мистецтва, в художніх нарадах. Вона прагне передати радянській молоді ту професіональну культуру, якою оволоділа сама.

Партія і уряд неодноразово відмінили творчі заслуги А. В. Нежданової. В 1919 р. Радянський уряд присвоїв Нежданові звання заслуженої артистки республіки, а в 1926 р. — звання народної артистки РСФСР. В 1933 р. А. В. Нежданова разом з К. С. Станіславським і Л. Собіновим першими серед працівників радянського мистецтва були нагороджені орденами Трудового Червоного Прапора. В 1936 р. Неж